

dat door een Japanse greep naar de Nederlands-Indische aardoliebronnen een hoogst ernstige situatie zou ontstaan en deed tenslotte het voorstel dat de Japanners er zich bij zouden neerleggen dat Frans-Indo-China werd geneutraliseerd, in ruil waarvoor de Verenigde Staten alle beperkingen op de uitvoer naar Japan (in november '40 waren ook nog embargoregelingen afgekondigd voor ijzererts en staal, in januari '41 voor koper, zink, boorinstallaties en olietanks) zouden opheffen.

Aanvaarding van dit voorstel zou betekenen dat het kabinet-Konoje afweek van de op 2 juli genomen besluiten – het voorstel werd dan ook onmiddellijk verworpen en op 25 juli begonnen Japanse troepen ter sterkte van veertigduizend man de zuidelijke helft van Indo-China binnen te trekken.

Diezelfde dag breidde Roosevelt het embargo uit tot de gehele uitvoer naar Japan en bevroor hij alle Japanse kredieten bij Amerikaanse banken, hetgeen betekende dat Japan die kredieten ook niet zou kunnen gebruiken voor de invoer van goederen uit andere landen waarvoor, zoals met de aardolie uit Nederlands-Indië het geval was, betaling in dollars werd geveerd. Korte tijd later begonnen de Amerikanen versterkingen naar de Philippijnen te zenden waar generaal Douglas MacArthur, die in de jaren '30 de Philippijnse strijdkrachten had opgebouwd, aan het hoofd kwam te staan van een nieuwe bevelsorganisatie, *Far Eastern Command*, en voorts breidden zij hun militaire hulp aan Nationalistisch China uit.

★

Omtrent de maatregelen die hij, als Japan doorzette, zou afkondigen, had Roosevelt de Engelse regering ingelicht en haar had hij verzocht, de Nederlandse te waarschuwen dat het tot een algemeen embargo kon komen. Die waarschuwing was op tijd doorgegeven, maar de Nederlandse ministers wisten niet, op welke datum tot actie zou worden overgegaan – zij moesten op 26 juli, een zaterdag, uit de pers vernemen dat zowel de Verenigde Staten als Engeland het algemeen embargo tegen Japan hadden afgekondigd. Dat het in voorbereiding was, was hun en was ook aan van Starckenborgh bekend. Anders dan de regering was van Starckenborgh onmiddellijk tot de conclusie gekomen dat Nederland, alvorens het zijn medewerking verleende, er op kon aandringen dat, bijvoorbeeld, de Verenigde Staten de veiligheid van Indië zouden waarborgen en het tempo van hun militaire leveranties opvoeren. 'Een bezetting van Indo-